

«Обмарило»

Григір Тютюнник

В селі вже скрізь погасло. А у Волохів, крім лампочки під вибілуваним сволоком, горів ще й каганець на столі: цю ніч у них мала опороситися свиня. Біля грубки лежав кулик жовтого околоту, сухого і теплого,— на підстилку поросяткам, а з-під ліжка червоніла новенька вільхова ліса.

Заклавши руку за спину і рипко потираючи долонями, Антін Волох швендяв по хаті — од столу до дверей і назад. І хоч був Антін змолоду сутуленький, плечі тримав рівно і не шкрьобав ногами по долівці, як завжди, а ставив їх чітко, як солдат.

— Тепер, — гомонів до жінки на піч,— і ми, Палажко, зоживемо. І на кофтину тобі буде, і на платок великий, роменський — хо-хо — спроможемося...

Палажці робилося ніяково і трохи якомсь аж млосно від тих слів. Вона сором'язливо совалась по черені, намагаючись озватися влад, щоб не зіпсувати доброї господарської розмови.

— А з тими ж грішми, що на трудовень за березень дадуть, — як? — питала несміливо.

— Та подивимось, — одвічав Антін спроквола, немов і не думав раніше, як, справді, з тими грішми обернутися. — Подивимось. Може, москалеві нашому прикупимо гражданські штани на демобілізацію, а мо', кожушка мені розстараємося. Брат Мефодій писав же ото, що в

Астрахані вони ніпочім. Одне слово, продамо приплід, а далі воно само покаже...

Підійшов до каганчика, зняв ганчіркою гаряче закіптюжене скло і почав хекати в нього.

— Ану, стара,— сказав лагідненько,— навідайся до свині, а я скло почищу.

Палажка хутенько, по-дівочому, скікнула з печі і отим, здавалося б уже давно забутим, грайливим жіночим рухом перепнулася хусткою, на цей раз не ховаючи під нею ясних карих очей. Помітивши скоса той рух, Антін шибеникувато ошкірнувся і вщипнув жінку за попереk.

— А ти в мене ще й молодиця — хе-хе — показна...

Палажка солодко зойкнула і, ховаючи посмішку в хустину, гнучко одсахнулася од чоловіка.

— Може б, ти, батьку, каганчика поки що погасив, — щебетнула вже од порога.— А то таке: і лампочка горить, і каганець...

За інших обставин Антін, звичайно, нагримав би на дружину або сказав отак: "Ану не гавкать"! — але сьогодні, як бувало на свят-вечір, лайка не йшла йому на язык.

— Нічого, — озвався смиренно, — хай горить. Далєбі, не збідніємо... Палажка вийшла. А Антін надів скло і знову зашмарував по хаті,

розмірковуючи про складні господарські справи.

Ще заздалегідь до опоросу він кілька разів ходив у містечко на базар. Прицінювався до поросят, гомонів з чоловіками, що їх продавали:

— Воно зараз, поки оце хурделить,— казав то одному, то другому,— ціни справжньої не візьмеш. Холодно. А отуди на весну карбованців по двадцять даватимуть залюбки.— І немов між іншим додавав: — Моя первістка весною наведе...

Дехто слухав його уважно і погоджувався, інші бідкалися, що немає покупця, а були й такі, що казали Антонові спересердя:

— Іди собі, чоловіче...

Антін і не ображався на них, бо таки співчував. І чим дужче співчував, тим більше радів за себе: йому вже отакого клопоту не

буде...

Увійшла Палажка і внесла до хати терпких пахоців весняної ночі.

— Вже стелеться свинка, — сказала веселенько. — Заклопотана така!

Антін зупинився посеред хати, тернув долонею об долоню і підсмикнув штани.

— Стелеться, кажеш? Угу. А ти ж не забула, як це воно, як стелеться?

— Та чом би ж я забула, — образилась Палажка. — Ота, що в нас перед війною була, теж так робила: соломку писком розкидає, розкидає... Це в обід. А в полудень уже й навела. Хіба ти забув? — Хе, забув, — пхикнув Антін, — якби забув, то оце б не знав, що й робити. А так все, як у людей: і ліса, і підстилка є...

Присів до столу і заходився обмацувати каганець: поправив скло, хоч воно й так було добре надіте, викрутив навіщось гніт, а тоді знову його вкрутив, мугикаючи при цьому якоїсь веселої пісні.

— От бач, як воно життя обертається, — мовив перегодом, зводячи до стелі пророчий погляд. — Недарма сказано: "То високо піднімить человека, то в бездну бросить навсіди..." Таке воно й є. Візьми того ж таки Федая. У сорок сьомому, як у правління проліз, так таким уже розумакою став, що куди твоє діло...

— Еге, таке пхе було, — втулила Палажка.

— У людей лихо, — продовжував Антін, — а він одно поросят на базар возить та гроші дере... Зустрів мене колись п'яний та: "На тобі, Антоне, п'ятьорку, та хоч надурику випий, бо чортма в тебе хазяйської кеби".

— Отаке стерво, — обурено вигукнула Палажка. — А само ж, прости господи, матню набік носило...

— Га-га-га, — засміявся Антін. — Точно, набік.

— Кривоматній! — підсипала Палажка, теж закипаючи зловтішним сміхом.

— Бга-га-га... Кривоматній!.. — забухикав Антін.

— Хі-хі-хі-і... — зашилася Палажка, наливаючись від напруги дівочим рум'янком. — Розтапша нещасний...

Сміялися довго, вмовкаючи лише на якусь хвилю, щоб глипнути повітря або вліпити ще якесь замашненьке слово про Федая. Потім заморилися і, гикаючи, висякались обоє.

— То як же ти, батьку, плануєш із поросятками? — трохи згодом запитала Палажка.

Антін ворухнув бровами і сточив їх на перенісці.

— Та як... — поклав руку на коліно і, починаючи з мізинця, став по черзі загинати руді оцупкуваті пальці.— Значить, одне — Йо-о-осипові, Федорці, сестрі, — пару,— К-о-нонові кабанчика... А решту — на продаж.

Надворі почало сіріти. У вікна зазирнула висока густа блакить. Світло од каганчика зробилося жовтим і куцим.

— Мабуть, пора йти,— сказав Антін.— Давай лишень мені коробку чи підрешітку,— що ти там налаштувала?

Палажка зняла з печі підрешітку, замощену теплим ганчір'ям.

— Чи ж улізуть? — спитала.

— Та повинні б. А ні, то двома заходами вносимо.

Антін наопашки, як бувало парубком, накинув діжурчину, сховав під полу каганчика, щоб не погас на вітрі, і вийшов.

А Палажка заходилася розтопляти в печі. Їй було трошки сумно і шкода цієї ночі. Пригадалася молодість, любенькі розмови з чоловіком і ще щось хороше, чого вона ніяк не могла згадати...

Вже світом рипнули сінешні двері. У Палажки потерпло в грудях, а серце загрюкотіло, як перед сватами.

Антін спотикнувся на порозі й виматюкався. У пригоршні в нього вовтузилося і кувікало маленьке червоне поросятко.

— Що, не вмістилися? — тьохнула Палажка.— Я так і знала...

І раптом отетеріла, побачивши чоловікові очі — червоні з безсоння і якимось дуже витріщені.

— Оце і все,— сказав Антін.— Нема більше...

— Як, то немає?

— Єк, єк,— перекривив Антін.— Якби ж ти не гавкала!.. А то: "Кононові двоє, Федорці — пару"... Зараза! Увійшов, а вона вже шестеро розірвала...

Палажка полізла на піч і почала плакати.

— А щоб тобі було заціпило! — гримнув Антін і вдарив ногою по околотові.

Потім закутушків поросятко в ряднину і поліз з ним на лежанку.

Сонний стогнав, мимрив щось і ворочався з боку на бік. Поросятко лізло йому під руку, заклопотано хрюкало, шукаючи матеріної цицьки. Антін спросоння сердито одштовхнув його. А вночі, перевертаючись на інший бік, наліг плечем і задушив...

Трохи згодом надворі тихо заграли багрянці і полізли у вікна. Зійшло червоне березневе сонце.